

Redogörelse för Nordiska ministerrådets samarbete på hälso- och socialområdet 2023

De nordiska social- och hälsoministrarna antog deklarationen om stärkt nordiskt samarbete om digitala lösningar för personer med funktionsnedsättning vid sitt möte den 22 mars 2023.

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning.....	4
2. Vår vision 2030 – social och hälsosektorns bidrag till genomförande av handlingsplanen	5
3. Nordiskt samarbetet om funktionshinder	12
4. Hälsoberedskap	13
Bilaga 1: Nordiskt hälsosamarbete.....	15
1.1 Uppföljning av den strategiska genomlysningen av hälsosamarbetet (Könberg-rapporten).....	15
1.2 Patientsäkerhet och mobilitet: Tillsynsinformation och Arjeplogavtalet.....	23
1.3 Etablering av en nordisk utbildning kring smittskydd och sjukhushygien	23
Bilaga 2: Nordiskt samarbete på socialområdet.....	24
2.1 Strategisk genomlysning på socialområdet (Årnassonrapporten)	24
2.2 Nordiskt nätverk om långvariga konsekvenser av sexuella övergrepp i barndomen	32
2.3 Nordens välfärdscenters verksamhet	33

Redogörelse för Nordiska ministerrådets samarbete på hälso- och socialområdet 2023

Sammanfattning

Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) redogör årligen till Nordiska rådet om nordiskt samarbete på social- och hälsoområdet. Årets redogörelse fokuserar på initiativ som stödjer genomförandet av sektorns [samarbetsprogram för 2022–2024](#) och [Vision 2030 och dess handlingsplan](#), samt på hur sektorn bidrar till ministerrådets tvärgående perspektiv såsom hållbar utveckling, jämställdhet, barn och unga såväl som stärkt dialog med civilsamhället. Nordiska ministerrådets nya strategiska samarbetsdokument för funktionshinderområdet «[Nordiskt program för samarbete om funktionshinderfrågor 2023–2027](#)» spelar också en viktig roll i genomförandet av Vision 2030 och sektorns prioritering om ett socialt hållbart Norden där universell utformning, tillgänglighet och inkludering är centrala perspektiv.

Redogörelsen visar att hälso- och socialsektorn är engagerade i en rad satsningar som är starkt kopplade till de tre huvudprioriteringarna under Vår Vision 2030 om ett grönt, ett konkurrenskraftigt och ett socialt hållbart Norden. Samtidig har coronapandemin och kriget i Ukraina lett till en rad nya initiativ som stärker det nordiska samarbetet om hälsoberedskap i förhållande till krishantering och effektivisering av bistånd vid händelser och kriser.

Därefter fokuserar redogörelsen, i bilaga 1 och 2, huvudsakligen på status över åtgärder och insatser igångsatta som en uppföljning till Bo Könbergs 14 förslag till det [framtida nordiska hälsosamarbetet](#), och Árni Páll Árnasons 14 förslag till [förstärkning av det nordiska samarbetet på socialområdet](#).

I tillägg redogörs det kortfattat för ett urval av annat samarbete inom hälso- och socialsektorn var det visas till resultat i form av ökat kunskaps- och erfarenhetsutbyte på en rad områden, till olika satsningar och aktiviteter, såsom projekt, publikationer, konferenser och seminarier.

1. Inledning

Målsättningen med det nordiska samarbetet i Ministerrådet för Social- och hälsopolitik (MR-S) är att stärka kunskapsdelning och erfarenhetsutbyte om gemensamma utmaningar inom hälso- och välfärdsområdet i Norden. Huvudsyftet är att skapa satsningar och lösningar som bidrar till att utveckla politiken och säkerställa de nordiska välfärdsamhällenas hållbarhet, både lokalt, regionalt, nationellt och på nordisk nivå i en situation där resurserna stramas åt. En grundläggande förutsättning för samarbetet är att skapa nordisk nytta.

Den nordiska välfärdsmodellen har länge varit under press, mot bakgrund av globaliseringsens effekter, den demografiska utvecklingen med fler äldre och de senare års kriser med Covid-19 och kriget i Ukraina. I sektorn arbetas det aktivt för att de nordiska länderna ska agera tillsammans för att möta utmaningarna. En hälso- och socialpolitik som är inkluderande, säkrar social trygghet och jämlik tillgång till hälso- och välfärdstjänster för alla och rustar oss för framtidens pandemier eller andra hälsokriser genom förbättrad hälsoberedskap, är därmed en stark prioritet för MR-S.

Nordiska ministerrådets vision 2030 om att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region och de tre strategiska prioriteringarna för visionen, om ett grönt, ett konkurrenskraftigt och ett socialt hållbart Norden utgör grunden för det nordiska samarbetet inom social- och hälsosektorn. Detta gäller särskilt inom den strategiska prioriteringen ett socialt hållbart Norden med god, lika och trygg hälsa och välfärd för alla. Sektorn stödjer även den strategiska prioriteringen om ett konkurrenskraftigt Norden genom att bidra till nya tekniska, digitaliserade och innovativa lösningar inom hälso- och sjukvården och ett grönt Norden genom att bidra till genomförandet av en socialt hållbar grön omställning i hela Norden. Genom en rad konkreta initiativ medverkar social- och hälsosektorn till att genomföra visionens handlingsplan och till vidare integration av Nordiska ministerrådets tvärgående perspektiv om hållbar utveckling, jämställdhet och barn och unga. Sektorn har också stärkt dialogen med civilsamhället, och har därför etablerat en ny nordisk samarbetsplattform för civilsamhället på socialområdet.

Sektorn förhåller sig i sitt arbete till två strategiska genomlysningar. På det socialpolitiska området ska samarbetet bidra till en hållbar och trygg välfärd för alla i de nordiska samhällena. Genomförandet av de 14 förslagen i genomlysningen på det sociala området – *Viden som virker i praksis – styrket nordisk samarbejde på socialområdet*, av Árni Páll Árnason (2018) är viktig för att uppnå detta. Flera av de 14 förslagen i Árnasonrapporten är igångsatta, såsom aktiviteter angående sociala insatser med fokus på brukaren, utsatta barn och unga, utsatta vuxna, glest befolkade områden, genomgång av de

organisatoriska strukturerna (Nordens välfärdscenter och Nomesko-Nososko), stärkare fokus på kunskapsbaserade sociala insatser och ökat samarbete med frivillig sektor.

Samtidigt fortsätter insatserna i det nordiska hälsosamarbetet på grundval av den strategiska genomlysningen *Det framtida nordiska hälsosamarbetet* av Bo Könberg (2014), där effekten av insatserna ska utvärderas för att säkerställa relevans för framtida beslut på hälsoområdet och för att kunna möta aktuella utmaningar. Sektorn vidareutvecklar hälsopolitiken för att upprätthålla och vidareutveckla universella hälso- och sjukvårdssystem med fri och lika tillgång för alla utifrån dagens utmaningar, såsom den åldrande befolkningen med ökat behov av vård och omsorg, ökad psykisk ohälsa, särskilt bland unga, och covid-19 pandemins konsekvenser med fokus på utsatta grupper. Tvärsektorriella satsningar om gemensamma insatser på hälsodata, e-Hälsa och digitalisering, hälsa och omsorg på distans och stärkt nordiskt samarbete om hälsoberedskap står centralt i arbetet framöver, också i förhållande till läkemedelsområdet och bekämpandet av antimikrobiell resistens (AMR).

Det anordnades ett ministermöte i Reykjavik i mars 2023, där hälso- och socialministrarna diskuterade social isolation, psykisk sårbarhet och misstrivsel med fokus på inkludering av unga vuxna med psykisk sårbarhet. Inkludering av utsatta unga är högt prioriterat i de nordiska länderna, men till trots för en rad insatser över många år står fortsatt många utanför. Dessutom antog ministrarna en [ministerdeklaration om digital tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning](#) vid mötet. Mer information om deklarationen ges i avsnitt 3 i redogörelsen. I tillägg anordnades en ministerpanel vid toppmötet om psykisk hälsa dagen efter ministermötet.

I tillägg har social- och hälsoministrarna inlett förberedelserna inför ett nytt samarbetsprogram för perioden 2025–2030, och diskuterar framtida prioriteringar inför det kommande programmet vid ett extraordinärt digitalt ministermöte i september 2023.

2. Vår vision 2030 – social och hälsosektorns bidrag till genomförande av handlingsplanen

Social- och hälsosektorn bidrar särskilt till realiseringen av visionens mål om ett socialt hållbart Norden, men har också stora satsningar under ett grönt Norden och ett mer konkurrenskraftigt Norden. Här är några exempel på sektorns satsningar under handlingsplanen för Vision 2030.

Ett socialt hållbart Norden

«Vård och omsorg på distans - en byggsten för ett socialt hållbart Norden (iVOPD)», som är ett uppföljningsprojekt till det svenska prioriteringsprojektet VOPD 2018–2020(21) är

prioriterat område under handlingsplanen. Det satsas på lösningar som ökar kunskapen om hur man skapar de bästa förutsättningarna för upprätthållande av hälsa och välfärd i glest befolkade områden präglade av en åldrande befolkning, utflyttning och stora geografiska avstånd. Huvudfokus är på integrerade hälso- och omsorgslösningar som tar i bruk digitala och välfärdsteknologiska verktyg. Projektet har fått 6 MDKK från samarbetsministrarna (MR-SAM) från den så kallade 4X40-puljen, och 2 MDKK i tillägg från social- och hälsosektorn för perioden 2021–2024. Projektets hemsida med uppdateringar och nya publikationer finns [här](#).

Coronakrisen har påverkat de nordiska samhällena och innebär stora utmaningar för den nordiska välfärdsmodellen. För att få bättre förståelse för Coronakrisens konsekvenser har social- och hälsosektorn igångsatt flera initiativ som samlar kunskap om hur krisen påverkar olika grupper i samhället, och för att finna bästa praxis och lösningar för hur man bäst hanterar liknande kriser framöver. Två större projekt ser på [ensamhet och isolation ur ett covid-19 perspektiv](#), och på [coronakrisens konsekvenser för barn och unga i Norden och barn och ungas rätt att bli hörda](#). Det sistnämnda projektet är ett tvärsektorriellt projekt med bland annat den nordiska barn- och ungdomskommittén NORDBUK. Båda projekten förvaltas av Nordens välfärdscenter (NVC).

Ett grönt Norden

Sektorn bidrar med totalt 1.7 MDKK under perioden 2021–2024 till projektet «*Not «Just» a Green Transition – Examining the Path Towards a Socially Just, Green Transition in the Nordic Region*» (socialt hållbar grön omställning), och handlingsplanens mål om att arbeta för att få alla nordiska medborgare med i den gröna omställningen och den digitala utvecklingen, utnyttja de möjligheter som ligger i omställningen, samt motverka att skillnaderna i samhället ökar som ett resultat av omställningen. Klimatkrisen och den nödvändiga övergången till mer hållbara samhällen påverkar alla ned på individnivå. Genom sektorsövergripande insatser kommer aktuella problemställningar att belysas, de socioekonomiska konsekvenserna av grön omställning analyseras, och välfungerande praxis och lösningar redogörs för, och på bakgrund av detta, kommer inspel och policyförslag till det nordiska samarbetet och de nordiska länderna framläggas. Projektet förvaltas av Nordregio. Mer information finns på [projektsidan](#), där man också kan läsa ett par rapporter som tagits fram i projektet: '[The social impacts of climate mitigation policies on vulnerable groups in the Nordic Region](#)' och '[Just Green Transition - key concepts and implications in the Nordic Region](#)'. Under våren 2023 publicerades även en tredje rapport: [In-all-fairness-perceptions-of-climate-policies-and-the-green-transition-in-the-Nordic-Region](#)

Social- och hälsosektorn bidrar även till livsmedelssektorns projekt inom visionens handlingsplansprojekt Hållbara livsstilar i Norden.

Ett konkurrenskraftigt Norden

Ett prioriterat område under handlingsplanen för Vår vision 2030 är att möjliggöra gemensamma insatser för att dela hälsodata mellan de nordiska länderna på ett säkert och effektivt sätt. Detta kommer till att vara till stor nytta för forskning, innovation, hälsa och omsorg, samt för att främja hälsa och välfärd både i och utanför Norden. Genom det tvärssektoriella initiativet «[The Nordic Commons - Norden som ledande region för en nordisk och säker digital infrastruktur för hälsodata](#)» bidrar social- och hälsosektorn till nya lösningar som skapar bättre förutsättningar för ett konkurrenskraftigt Norden. Social- och hälsosektorn har huvudansvar för satsningen som koordineras av NordForsk och samarbetar bland annat med Nordic Innovation. Arbetet i de tre Taskforces som ser på tekniska lösningar (infrastruktur), metadata, och juridiska samt etiska problemställningar har vidareutvecklats. För närvarande pågår en översyn av projektet.

Tvärgående perspektiv

Hållbar utveckling, jämställdhet och barn och ungas rättigheter ska genomsyra arbetet i Nordiska ministerrådet. Hänsyn till dessa perspektiv är en förutsättning för att uppnå Ministerrådets vision om att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. I praxis betyder detta att dessa perspektiv ska tillvaratas i alla aktiviteter i Nordiska ministerrådet, det vill säga i planering, beslutsfattande, implementering och evaluering av projekt och aktiviteter.

Social- och hälsosektorn arbetar med perspektiven på ett övergripande plan, men också genom konkreta insatser som framgår av översikten nedan.

Hållbar utveckling

För att uppnå hållbar utveckling i Norden är det viktigt att analysera den gröna omställningens konsekvenser för att öka kunskapen om hur miljö och klimatinsatser skapar eller förstärker socioekonomiska, kulturella och geochraviska olikheter, och likaså hur sektorns satsningar kan bidra till ett mer koldioxidneutralt och jämställt Norden.

Sektorn har bland annat tagit fram en klimatkonsekvensanalys av distanslösningar inom hälsa och omsorg, och arbetar vidare med detta perspektiv inom det nye 'iVOPD' projektet under handlingsplanen för Vår Vision 2030. Hälsofrämjande och hållbar konsumtion av mat är också i fokus i ett tvärssektoriellt projekt i samarbete med livsmedelssektorn (ÄK-LIVS) under handlingsplansprojektet 'Hållbar Nordisk Livsstil'. Som tidigare nämnt är sektorn också i perioden 2021–2024 engagerad i det tvärssektoriella projektet «*Not «just» a green transition -Examining the Path Towards a Socially Just, Green Transition in the Nordic Region*».

Nordens välfärdscenter (NVC) har i det årliga beviljningsbrevet i uppgift att arbeta systematiskt för att integrera hållbar utveckling, jämställdhet samt barn och ungas rättigheter i alla aktiviteter. Fokus i arbetet ligger på att stärka den sociala hållbarheten, bland annat genom inkludering av barn och unga såväl som personer med funktionsnedsättning och äldre.

Jämställdhet

Den nordiska ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik (ÄK-S) har beslutat att arbetet med jämställdhet i sektorn realiserar genom att köns- och jämställdhetsperspektivet inarbetas löpande och avspeglas i konkreta insatser och aktiviteter som social- och hälsosektorn igångsätter och arbetar med bland annat i förbindelse med realiseringen av Vår Vision 2030. Ett nytt initiativ inleddes 2022 i samverkan med Ministerrådet för jämställdhet och LGBTI om äldre LGBTI-personers livsvillkor och livskvalitet i Norden. Projektet har specifikt fokus på hur äldre LGBTI-personer upplever sig bemött av persona inom hälso- och omsorgssektorn, samt i vilken grad de nordiska länder säkrar (vidare)utbildning av personalen i att bemöta äldre LGBTI-personer fördomsfritt och med öppenhet

Som led i projektet omkring Coronakrisens konsekvenser och Barn och Ungas rätt till att bli hörda ingår också fokus på de olika upplevelser, möjligheter och begränsningar som uppstod under pandemin.

Alla projekt inom funktionshinderarbetet ska ha ett integrerat jämställdhetsperspektiv. I arbetet med teman ska relevanta skillnader mellan könen presenteras och diskuteras. Inom arbetet eftersträvas samtidigt en balans mellan kön bland deltagande i expertgrupper, nätverk och arbetsgrupper.

Ett bredare jämställdhetsperspektiv genomsyrar dessutom allt arbete i social- och hälsosektorn, där alla projekt ombeds att skapa lika tillgång och möjligheter för alla medborgargrupper – oavsett könsidentitet, religiös trosåskådning, etnisk bakgrund, socioekonomisk status och möjligheter.

Ett barnrätts- och ungdomsperspektiv

Den strategiska genomlysningen på socialområdet, även kallat Årnasonrapporten, innehåller konkreta förslag om ökat fokus på barns rättigheter, och utsatta barn och unga som en målgrupp i sektorn. Årnasonrapporten pekar bland annat på att det finns stort förebyggandepotential i att utveckla verksamma tidiga insatser för barn och unga, och att samarbetet mellan myndigheter och sektorforskningsinstitutioner i Norden bör stärkas, samtidigt med att man också ser på möjligheter för att initiera gemensamma

initiativ till utveckling av kunskap och testning olika metoder. Mot bakgrund av rapportens rekommendationer och FN:s barnkonvention har social- och hälsosektorn bland annat:

- 1) *Etablerat ett tvärnordiskt nätverk för barnets första tusen dagar.*
I nätverket samlas en rad olika experter och aktörer inom ländernas social- och hälsosektorer för att diskutera, hur det under barnets första 3 levnadsår kan arbetas målinriktat på att säkra en sund miljö och goda uppväxtvillkor runt om barnet. Nätverket är tvärsektoriellt och inkluderar perspektiv från utbildning-, sysselsättning-, kultur/fritids- och förskolesektorerna, för att säkra att barnet och familjen ett helhetsorienterat stöd. Nätverket har ett treårigt mandat och ska komma med konkreta förslag till initiativ, som kan stärka det helhetsorienterade och förebyggande blick på barn och familjer i de första tusen dagarna i barnets liv.
- 2) *Tagit fram en kartläggning av coronakrisens konsekvenser i förhållande till ensamhet, isolation och social misstrivsel i Norden.*
Projektet, som genomfördes av Nordens välfärdscenter, resulterade i två delrapporter om konsekvenserna i form av isolation och ensamhet bland olika utsatta grupper (härunder unga) och konkreta exempel på insatser som kan fungera förebyggande på detta. Projektet avslutades i början 2023. För mer information se: [The impact of the COVID-19 pandemic on social isolation and loneliness - A Nordic research review | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)
- 3) *Inlett det tvärsektoriella projektet "Coronapandemins konsekvenser: Barn och ungas rätt till att bli hörda", som utfördes av Nordens Välfärdscenter.*
I projektet insamlas kunskap om hur barn och unga upplevde att bli involverade i beslut som fattades om och för dem under coronapandemin, och det har tillsatts unga-expertgrupper som ska vara med till att definiera vad projektet ska arbeta med. I mars 2023 har en rapport, där över 100 unga delar sina upplevelser av att bli involverade under coronapandemin: [Child and youth participation during crisis - Recommendations for decision makers in the Nordic region](#). Det har också utarbetats en rad filmer, där de unga berättar om sina personliga upplevelser av involvering under coronakrisen: [\(117\) Nordic youth voices – The COVID-19 pandemic and the right to be heard](#). Det samlade projektet förväntas avslutas i 2024 och kan följas här: [Nordiskt samarbete om barn och ungas möjligheter till deltagande och utveckling efter covid-19 pandemin](#).
- 4) *Genomfört Danmarks prioriteringsprojekt under perioden 2020–2022: "Nordens unga i hållbara gemenskaper"*
Projektet fokuserade på 3 spår: 1) barn och ungas trivsel i skolan, 2) metoder för involvering och inkludering av barn och unga och 3) barn och ungas mentala trivsel. Social- och hälsosektorn har ansvarat för spår 3 med fokus på barn och ungas mentala trivsel. I spår 3 etablerades ett nordiskt expertnätverk, som har utarbetat tre rapporter. Rapport 1 kartlade orsaker till Nordens barn och ungas ökande mentala misstrivsel, rapport 2 beskrev gränsytan mellan social- och hälsosektorn i förbindelse med behandling av barn och ungas mentala misstrivsel, medan rapport 3 från 2023 presenterar konkreta rekommendationer till vidare tvärnordiskt samarbete

och forskning på området. Rapporterna finns att tillgå här:

[A cross-Nordic Mapping of Associative Factors to the increase of Mental Distress Among Youth \(norden.org\)](https://norden.org/en/2022/04/a-cross-nordic-mapping-of-associative-factors-to-the-increase-of-mental-distress-among-youth)

[Cross-Nordic collaboration and practice examples \(norden.org\)](https://norden.org/en/2022/04/cross-nordic-collaboration-and-practice-examples)

[Proposals for a future Nordic research project \(norden.org\)](https://norden.org/en/2022/04/proposals-for-a-future-nordic-research-project).

Som en del av förmedlingen av spårets arbete har det i slutet av 2022 arrangerats två webinar: "*Healthy online behavior and youth mental health – a Nordic perspective*" och "*Youth mental health in schools – a Nordic perspective*", som är utvalda teman från spårets kunskapskartläggning. Målgruppen för förmedlingsinsatserna är bl.a. praktiker, ledare, forskare och politiker på tvärs av Norden som arbetar med/intresserar sig för unga som misstrivs, och hur man säkrar bättre psykisk trivsel hos unga. Webinarerna kan ses via [Social- och Boligstyrelsens webbplats](https://www.soc.se/om-socialstyrelsen/nyheter-och-press). Sektorn ska under 2023 följa upp på resultaten och planera det vidare arbetet med ämnet

- 5) *Via Nordens Vårhållscenter koordinerat och finansierat ett projekt om stärkt stöd till barn födda med fetalt alkoholsyndrom.*
Rapport med rekommendationer publicerades 2022: [How to strengthen the focus on children affected by prenatal alcohol exposure to help them lead a good life? A Nordic report with recommendations](https://norden.org/en/2022/04/how-to-strengthen-the-focus-on-children-affected-by-prenatal-alcohol-exposure-to-help-them-lead-a-good-life-a-nordic-report-with-recommendations).
- 6) *På ministermötena både 2022 och 2023 lyft inkludering av utsatta unga i meningsfulla gemenskaper.*
Bägge mötena tog utgångspunkt i den ökande misstrivsel bland unga i Norden, orsakerna härtill, och hur dessa kan motverkas. Under 2023 ska sektorn besluta hur det gemensamt ska arbetas vidare med att stärka utsatta ungas inkludering (och bibehållande) i utbildning och sysselsättning.
- 7) *Utarbetat ett nytt program för samarbete om funktionshindersfrågor för perioden 2023–2027, med tydligt barn- och ungdomsperspektiv.*
Programmet involverar olika politikområden och har överordnat fokus på tre perspektiv: mänskliga rättigheter, deltagande och fri rörlighet. Som en aktivitet i programmet ska barn- och ungaperspektivet i nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor stärkas, och det ska framöver arrangeras ett årligt expertmöte med representanter från intresseorganisationer för unga med funktionsnedsättning. Teman och innehåll för mötena ska komma från barnens och de ungas egna önskemål. Programmet beskriver också, att det ska utvecklas nya metoder för att säkra ett barn- och ungaperspektiv i de vuxnas beslut, likasom det ska insamlas statistik om funktionshinder i förhållande till barn och unga i skola och utbildningssystemet.
- 8) *Igångsatt ett stort civilsamhällsnätverk på socialområdet, som ska redogöra för hur civilsamhällsorganisationerna kan bidra till att stärka det nordiska välfärdssamhället, härunder också i förhållande till barn- och ungasatser i Norden.*

Som ett led i projektet har det under sommaren 2023 arrangerats en så kallad "folk-mötesdebattstafett för unga" på de politiska festivalerna i Danmark, Sverige, Norge, Island och Finland. Här arrangerades samtal om och med unga om hur de bättre kan inkluderas i gemenskaper, utbildningssystem, demokratiprocesser med mera.

- 9) Inlett förberedelserna för ett projekt om barn som växer upp under ekonomiskt knappa förhållanden, i enlighet med Nordiska rådets rekommendation 21/2022 [om å redusere antall barn og unge som vokser opp i vedvarende lavinntekt](#)

Barn och unga-frågor och fokus på utsatta barn och unga utgör en stor del av social- och hälsosektorns arbete genom många olika projekt och insatser med specifikt fokus på barn och unga. Samtidig är det särskilt fokus på de vuxna vars trivsel, hälsa och generella levnadsvillkor indirekt påverkar Nordens barn och unga på gott och ont. Insatser för vuxna förväntas således också att påverka barn och ungas livssituationer i andra led.

Stärkt samarbete med civilsamhället

Social- och hälsosektorn prioriterar att stärka dialogen med olika civilsammansamhällsaktörer, bland annat genom Ministerrådets nye civilsammansamhällsnätverk. I linje med Árni Páll Árnasons förslag 7 i den strategiska genomlysning av det nordiska socialsamarbetet har sektorn i 2022 beviljat medel till etablerandet av en ny plattform, som dels ska stärka dialogen mellan de nordiska civilsammansamhällsorganisationer inom socialområdet, och dels ska stärka dialogen mellan civilsammansamhälle och offentliga aktörer. Initiativet er igångsatt som uppföljning av civilsammansamhällstoppmötet som genomfördes 2021 och kulminerade i ett högnivåsamtal i förbindelse med Nordiska rådets session i november 2021. Under 2023 har civilsammansamhällsnätverket gett inspel till framtagandet av ett nytt samarbetsprogram för perioden 2025–2030 och arrangerat 5 debatter om ungainsatser och -perspektiv på de olika politiska festivalerna i Norden (se ovan).

Därutöver färdigställde Nordens Valfärdscenter på uppdrag av social- och hälsoministrarna rapporten "Brukarinflytande i Norden" under våren 2023. Rapporten beskriver hur de nordiske samhällena på olika sätt samarbetar med civilsammansamhällsorganisationer och brukarna själva. Dessutom ingår lärandeexempel och god praxis på god brukarinvolvering.

3. Nordiskt samarbetet om funktionshinder

Det nordiska funktionshinderssamarbetet bedrivs främst genom Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor, Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet) som är ett rådgivande organ för hela det officiella nordiska samarbetet, stödordningen för funktionshindersorganisationers nordiska samarbete och den nordiska dövblindverksamheten.

[Nordiskt program för samarbete om funktionshinderfrågor 2023–2027](#), som är Nordiska ministerrådets strategiska samarbetsdokument för funktionshinderområdet. Programmet har tre fokusområden: mänskliga rättigheter, delaktighet och fri rörlighet. Under varje fokusområde finns det ett antal aktiviteter. Programmets mål att bidra till en effektiv inkludering av personer med funktionsnedsättning genom ett förstärkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderspolitiska frågor.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet) består av experter som utsetts av regeringar och paraplyorganisationer som representerar människor med funktionsnedsättning i hela Norden. Nordens välfärdscenter innehar sekretariatsfunktionen för Rådet. Rådet har som uppdrag att vara en stödjande, rådgivande och kunskapsförmedlande organ för alla politikområden i Nordiska ministerrådet, men kan också sätta igång egna initiativ. Rådet stödjer och följer upp på genomförandet av programmet.

Under 2023 har det genomförts flera aktiviteter inom ramen för nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor. Under det isländska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet och i regi av det isländska social- och arbetsmarknadsministeriet, genomförs ett nordiskt projekt *”En digital framtid - nye utfordringer og løsninger for mennesker med nedsett Funksjonsevne”* som har ett mål med att bidra till bättre digital tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

I juni 2023 vid 16:e statspartmöte för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) i FN:s huvudkvarter i New York, genomfördes det ett nordiskt side-event *”Co-creating digital solutions for persons with disabilities – Policies and strategies for tomorrow’s digital challenges”* som fokuserade på strategier och policyutveckling av tillgängliga digitala tjänster.

De nordiska social- och hälsoministrarna antog en deklaration om stärkt nordiskt samarbete om digitala lösningar för personer med funktionsnedsättning vid MR-S mötet den 22 mars 2023. Ministerdeklarationen [”Strengthened Nordic Co-operation on Digital Solutions for Persons with Disabilities”](#) konstaterar att alla nordiska länder står inför liknande utmaningar när det gäller digital tillgänglighet och personer med

funktionsnedsättning. Ministerdeklarationen uppmuntrar länderna att ytterligare stärka nordiskt samarbete för att dela god praxis mellan länderna för bättre tillgång till den digitala världen för personer med funktionsnedsättning.

Som ett nytt initiativ beskrivet i Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023–2027, ska det årligen arrangeras ett expertmöte med representanter från intresseorganisationer för unga med funktionsnedsättning. Syftet med mötet är att stärka barn- och ungdomsperspektivet i nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor. Tema och innehåll för möten kommer utifrån barn och ungas behov och önskemål. Första expertmötet med representanter för barn och unga med funktionsnedsättning arrangerades i Köpenhamn i oktober 2023.

4. Hälsoberedskap

Samarbetet om hälsoberedskap har ett stort fokus i sektorn. De nordiska hälsoministrarna antog en deklaration om ökad hälsoberedskap i Norden under ministermötet 2022. Ministerdeklarationen slår fast att de nordiska länderna ska samarbeta för att stärka nordisk och europeisk hälsoberedskap, motståndskraft och krishantering.

Följande områden prioriteras i deklarationen:

- Krishantering
- Effektivare bistånd vid händelser och kriser
- Kartläggning av nordisk kapacitet för vaccinproduktion
- Övning och erfarenhetsutbyte
- Gemensamma nordiska initiativ i förhållande till WHO om studie av effekten av icke-farmaceutiska insatser under pandemin

Nedan nämns några av de konkreta insatser som redan är igångsatt av sektorn för att följa upp deklarationen.

Krishantering

Nordisk mekanism för situationsförståelse:

Ett projekt i regi av [den nordiska hälsoberedskapsgruppen](#), även kallat Svalbardgruppen, som utvecklar ett gemensamt nordiskt system (mekanism) för utbyte av situationsförståelse har genomförts 2021–2023. Här etablerades en gemensam plattform för att dela nationella situationsförståelser mellan de nordiska länderna som stärker de enskilda ländernas förståelse av situationen och ger bättre möjligheter till att respondera korrekt, och minska konsekvenserna av, framtida utmaningar för hälso- och omsorgssektorn. Ett uppföljningsprojekt där mekanismen och dess funktioner ska inarbetas det vardagliga arbetet inom Svalbardgruppen har nu igångsatts. Här ska den gemensamma

plattformen vidareutvecklas och bland annat inkludera ytterligare funktioner som identifierats för att göra plattformen fullt operativ till slutet av 2024.

Samarbete och delning av forskning (Kunskapsutveckling post covid-19): Pandemin har tydliggjort hur viktigt det är med kunskap för att bemöta en kris. Projektet bygger vidare på det nordiska samarbetet om hälsoforskning genom projektet "Nordiskt forsknings-samarbete för bättre hälsa" (2017–2019). NordForsk har det operativa ansvaret för projektet som genomförs 2022–2024. Projektet har två målsättningar; att utbyta erfarenheter och bidra till tvärsektorielt samarbete inom nya områden som aktualiserats i och med pandemin, såsom post-covid-19-syndrom, samt erfarenhetsutbyte, utarbetande av kunskapsunderlag och samarbete om ökad användning av hälsodata i kliniska studier.

Effektivisera bistånd vid händelser och kriser

Kartlägga regelverk som skapar hinder vid akut-medicinskt bistånd över gränserna: Insatsen ska kartlägga om det finns regelverk och implementering av regelverk som bidrar till att hindra gränsöverskridande assistans vid alvarliga kriser och olyckor i Norden och EU/EES. Kartläggningen ska ge en utgångspunkt för att värdera om det finns behov för att göra ändringar som kan föra till förbättringar genom att avlägsna hinder för det nordiska hälsoberedskapssamarbetet i linje med det [Nordiska hälsoberedskapsavtalet](#). Svalbardgruppen genomför kartläggningen.

Övning och erfarenhetsutbyte

En nordisk atomberedskapsövning har genomförts under 2023: Övningen är en räddningsövning med ett radiologiskt och nukleärt scenario. Övningen ger anledning till att öva informationsdelning och assistans i enlighet med det Nordiska hälsoberedskapsavtalet, härunder användning av den nordiska brandskademekanismen.

Bilaga 1: Nordiskt hälsosamarbete

1.1 Uppföljning av den strategiska genomlysningen av hälsosamarbetet (Könberg-rapporten)

I detta avsnitt presenteras alla förslag från Könberg-rapporten "[Det framtida nordiska hälsosamarbetet](#)" med status för igångsatta åtgärder per augusti 2023.

Ministerrådet för social- och hälsopolitik har inlett insatser utifrån alla 14 förslag i olika omfattning de senaste åren, och en utvärdering av de insatser som genomförts inleds under hösten 2023.

1. *Kraftfulla insatser mot den ökande antibiotikaresistensen*

Den nordiska «One Health-deklarationen» mot antimikrobiell resistens (AMR) från 2015 har betytt ökat nordiskt fokus på detta viktiga område med etableringen av en nordisk strategigrupp och en nordisk expertgrupp mot antimikrobiell resistens. Båda gruppernas mandat har förnyats fram till och med den 31 december 2024.

Nordiska rådets vitbok: "[Norden i samlet kamp mod antimikrobiel resistens](#)" har bidragit till ytterligare uppmärksamhet och en intensifiering av arbetet i de to grupperna. En grundläggande premis för arbetet från ministerrådets sida är att koncentrera insatsen om aktiviteter som ger nordisk nytta, och där Norden samlat kan göra en skillnad också i ett internationellt perspektiv. Denna premis är också avgörande för värderingen av hur det arbetas vidare med vitbokens förslag. De två grupperna har förutom vitboken speciellt fokuserat på kritiskt viktiga former för antibiotika, en kommunikationsinsats angående antimikrobiell resistens och antimikrobiell resistens i miljön. Under norska ordförandeskapet 2022 inleddes ett vidgande av arbetet, bland annat med fokus på ämnen som jonoforer (ionophores) och svampdödande medel (fungicides) samt upphandling.

Mot bakgrund av att samarbetet med Ryssland lades på is på grund av kriget i Ukraina, har nya insatser mot bekämpande av antimikrobiell resistens inletts i ett samarbete mellan de nordiska och baltiska länderna på genomförande av nationella handlingsplaner mot antimikrobiell resistens. Dessutom har forskningsinsatser inletts på området till exempel genom NordForsks samhällssäkerhetsprogram, som har antimikrobiell resistens som en prioriterad forskningsområde. Två forskningsprojekt har beviljats medel: [Tracking of Antimicrobial Resistant Genes in Environmental reservoirs in the Nordic Countries](#) och [Wastewater Treatment plants as a trusted Source of Timely information on antimicrobial resistance threat \(TruSTme\)](#).

Ministerrådet redogjorde utförligt om status för [Nordiska ministerrådets arbete mot antimikrobiell resistens](#) till Nordiska rådet i mars 2019.

2. *Stärkt samarbete om högspecialiserad behandling i Norden*

Social- och hälsoministrarna etablerade 2016 ett nordiskt utskott för högspecialiserad behandling. Huvudsyftet består av att ytterligare konsolidera och stödja det nordiska samarbetet på området. Utskottet består av representanter från hälsomyndigheterna i de nordiska länderna. I och med etablerandet av [European Reference Network](#) inom EU, där de nordiska länderna (utom Island) är aktiva deltagare ser inte utskottet behov av ytterligare nordiskt samarbete. Därmed har verksamheten på nordisk nivå avslutats i slutet av 2022.

3. *Etablera nordiskt nätverk kring sällsynta diagnoser*

Ett nätverk för framtidsorienterat samarbete kring sällsynta diagnoser för att stärka existerande och nya gemensamma insatser, samt att stärka koordineringen av insatserna.

Social- och hälsoministrarna etablerade 2016 ett nordiskt nätverk för sällsynta diagnoser med det huvudsakliga syftet att utveckla och stärka existerande och nya former för nordiskt samarbete på området och förbättra koordineringen av gemensamma initiativ. För närvarande samverkar nätverket utifrån mandatet för perioden 2022–2023.

Det har etablerats en koordinerande grupp (*coordinating body*), med ansvar för att planera nätverkets möten. Den koordinerande gruppen består av representanter för nordiska hälso- eller socialmyndigheter, från kompetenscenter om sällsynta sjukdomar samt en representant för patientföreningarnas nordiska nätverk (SBONN).

Under det norska ordförandeskapet 2022 lyftes bland annat frågan kring gemensamma insatser inom den europeiska arenan i form av European Reference Networks (ERNs) inom hälso- och sjukvård samt precisionsmedicin i förhållande till sällsynta diagnoser. Under 2023 innehar Sverige ordförandeskapet för nätverket. Nätverket arbetar under 2023 vidare med den linje nätverket utarbetade 2019. Aktuella frågor inkluderar nationella strategier, digitalisering, datadelning och register, gränsöverskridande samarbete kring ERN inom precisionsmedicin.

4. *Registerbaserad forskning*

Förslaget att skapa ett nordiskt virtuellt center för registerbaserad forskning handlar om att stärka forskningssamarbetet om dataregister, biobanker och kliniska studier. Införa en modell för ömsesidigt godkännande av etikprövningar för nordiska forskningsprojekt.

Det norska ordförandeskapet 2017 initierade ett treårigt prioriteringsprojekt «Nordiskt forskningssamarbete för bättre hälsa 2017–2019». Huvudsyftet med projektet var att utreda, föreslå och eventuellt komma med nye insatser för att stärka, effektivisera och vidareföra insatser som kan förenkla för forskare i de nordiske länderna att samarbeta på hälsodata och kliniska studier. Projektet var baserat på förslag 4 i Könberg rapporten och innehöll tre delprojekt som handlade om etikprövningar, nordiske lösningar för att göra hälsodata lättare tillgänglig samt vidareutveckling av samarbetet om kliniska studier. Social och hälsosektorn finansierade också en uppföljning av delprojekt 1 om etikprövningar för att utreda och etablera en informationsportal.

NordForsk har bland annat ansvarat för delprojektet om hälsodata vilket har resulterat i rapporten "*A vision of a Nordic secure digital infrastructure for health data: The Nordic Commons*". Rapporten publicerades 2019, och nordiskt samarbete om hälsodata är ett prioriterat område under handlingsplanen för den nya visionen (under "ett konkurrenskraftigt Norden"). I tillägg har social- och hälsoministrarna beviljat medel till en ny satsning '*kunskapsutveckling post-covid 19*' som också nämns i avsnittet om hälsoberedskap i redogörelsen.

5. Ökat samarbete om insatser för bättre folkhälsa

Könberg rapportens femte förslag föreslår ökat erfarenhetsutbyte inom folkhälsofrågor, speciellt vad gäller användning av tobak och missbruk av alkohol. I regi av social- och hälsoministrarna har två välfungerande nätverk etablerats för erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan tjänstepersoner kring insatser och politik om tobak, missbruk och alkohol. Nätverken administreras av Nordens välfärdscenter (NVC). NVC samlar och förmedlar relevant forskning i den vetenskapliga tidskriften [Nordic Studies on Alcohol and Drugs \(NAD\)](#) och den populärvetenskapliga webbplatsen [PopNAD](#).

I tillägg samarbetar de nordiska ländernas hälsodepartement och andra organ med ansvar för narkotikafrågor genom nordiskt narkotikaforum, som är ett informellt samarbete. Under det norska ordförandeskapet 2022 organiserades ett nordiskt seminarie om drogförebyggande.

6. En nordisk folkhälsopolitisk arena för att utjämna hälsoskillnader

Här föreslogs att skapa en arena för förslag till nordiska projekt och aktiviteter för att minska ojämlikhet i hälsa.

Social- och hälsoministrarna antog en gemensam [deklaration om nordiskt folkhälso-samarbete](#) 2016. Därefter har en nordisk folkhälsoarena etablerats som ska bidra till att stärka politikutveckling och igångsätta insatser för att förbättra folkhälsan och reducera hälsoskillnader i de olika länderna. Detta ska göras bland annat genom att tillrätta lägga för gemensamma utvecklingsprojekt av goda förebyggande och hälsofrämjande

insatser. Nordens välfärdscenter (NVC) fungerar som sekretariat för den nordiska folkhälsoarenan.

Folkhälsoarenan har inledningsvis fokuserat på teman som ojämlikhet i hälsa, psykisk hälsa och alkohol, narkotika och tobak. Sektorn har disponerat omkring 11,5 MDKK till detta samarbete under perioden 2016–2018. Resultatet av arbetet, som till exempel en rad rapporter, är publicerade på [NVC:s hemsida](#).

Folkhälsoarenan evaluerades genom en extern utvärdering under 2018. Evalueringen visade att arenan är väldigt relevant för det nordiska folkhälsosamarbetet. Arbetet utgår från ett mandat för perioden 2021–2023. Ett nytt mandat för perioden 2024–2027 förbereds för närvarande.

Sedan 2020 har en satsning på [kost och fysisk aktivitet hos äldre](#) igångsatts. En analys av nordiska hälsoindikatorer och statistik som har betydelse för hälsa bland äldre med tanke på kosthållning och fysisk aktivitet, samt en uppsummering av aktuell nordisk forskning om kost och fysisk aktivitet hos äldre vuxna i Norden har publicerats i början av 2022 ([NVC](#)).

7. Patientrörlighet inom Norden

Evaluera effekten av ikraftträdandet av EU:s patientrörlighetsdirektiv i de nordiska länderna, samt ta sikte på ytterligare utvidga rätten till att få vård i något av de andra nordiska länderna.

EU:s patienträttighetsdirektiv antogs i mars 2011. Reglerna om gränsöverskridande hälso-tjänster, som följer av direktivet, administreras i sammanhang med reglerna för koordinering av sociala socialförsäkringssystem i enlighet med förordning 883/2004, och är också en del av EES-avtalet. Syftet med direktivet är att ge medborgarna möjlighet till att välja behandling i ett annat EU/EES-land. EU-kommissionen samlar årligen in data om patienträttighetsdirektivet från de enskilda länderna, inkluderat de nordiska.

Sektorn har beviljat 500,000 DKK till en kartläggning av status för implementeringen av EU:s patientrörlighetsdirektiv med syfte på möjliga rekommendationer för framtida utveckling på området i det nordiska samarbetet. Ett anbudsförfarande genom offentlig upphandling anordnade 2022 för att initiera en extern utredning, men dessvärre inkom det inga anbud.

8. Förstärkt samarbete om välfärdsteknologi

Här föreslogs att ta fram en gemensam nordisk definition och riktlinjer för välfärdsteknologi med avsikt att harmonisera standarder för välfärdsteknologiska produkter samt att involvera brukarna i utvecklingsarbetet.

Förslaget diskuterades av ministerrådet i mars 2018. Det svenska ordförandeskapet tog initiativ till ett treårigt prioriteringsprojekt «lösningar för vård och omsorg på distans, inklusive e-recept (VOPD-projektet)» med en budget på 12 miljoner DKK. Utveckling och användning av välfärdsteknologi utgjorde en stor del av projektet, som också innehöll delprojekt om eRecept över landgränserna i Norden. Efter att ha genomfört en kartläggning av nordiska välfärdsteknologiska lösningar blev 43 av dessa publicerade på projektets hemsida. En ny publikation publicerades 2022 med 5 fallstudier på integrerad hälso- och omsorgslösningar [Integrated Healthcare and Care through distance spanning solutions – for increased service accessibility – Integrated health and care](#)

Utlysningar av medel till expertstöd till kommuner och regioner för implementering av välfärdsteknologiska pilotlösningar både inom hälso -och socialsektorn är också genomfört. I tillägg har en specialutgåva av publikationen «State of the Nordic Region», dedikerad till välfärd i gleset befolkade områden tagits fram.

I tillägg har 500,000 DKK beviljats till en analys av välfärdsteknologi och hälso -och omsorg på distans ur ett miljöperspektiv, samt 500,000 DKK till en analys av hur kompetensförsörjning och organisering av hälso -och omsorg i gleset befolkade områden påverkas av välfärdsteknologi och distanslösningar. «Integrerad vård och omsorg på distans - en byggsten för ett socialt hållbart Norden» (VOPD 2.0) är ett prioriterat område också under handlingsplanen för vision 2030.

I förhållande till eRecept över landgränserna är implementeringen av sådana lösningar i olika stadier i de nordiska länderna. Det arbetas vidare med att utreda och finna lösningar på juridiska och tekniska barriärer. Som nämndes inledningsvis organiserades en politisk dialog med Nordiska rådet om eRecept den 20 september 2022. Se också förslag 9.

9. Utvidgat samarbete om eHälsa

Här förordades fortsatt samverkan om e-recept såväl som att skapa ett nordiskt online hälsobibliotek samt att utveckla ett nordiskt sökverktyg för "min patient".

Förslaget diskuterades av ministerrådet i mars 2018. Redan 2010 initierade Nordisk ministerråd ett gemensamt nordiskt e-hälsoforum. Sedan har arbetet pågått i den nordiske eHälsogrupper genom en rad tvååriga mandatperioder, där det nuvarande mandat gäller fram till 31 december 2024. eHälsogrupperna fokuserar på kunskapsförmedling och erfarenhetsutbyte och diskussion kring strategiska och politiska målsättningar, som

också innebär stärkande av positioner gentemot EU samt samarbete angående nordiska standarder för personlig hälsoinformation med särskilt fokus på mobilitet över landgränserna. Undergruppen Nordisk eHealth Research Network – NeRN – publicerade 2020 en rapport om benchmarking och standardiseringsgruppen arbetar bland annat med att skapa interoperabilitet för datadelning över landgränserna.

De nordiska länderna är i framkant i förhållande till användning av eReceipt nationellt, men det finns behov för ytterligare utvecklingsarbete och juridiska avvägningar för eReceipt också kan användas över landgränserna över hela Norden. I början av 2020 möjliggjordes att använda eReceipt från Finland och Estland över respektive landsgräns. Man har också tagit fram konkreta riktningsgivande exempel (på eReceipt) för utväxlingen av gränsöverskridande hälsodata, som senare kan vidareutvecklas med summarisk patientjournal och andra eHälsodata.

Dessa insatser ska ses i sammanhang med VOPD projektets del-projekt på eReceipt som nämndes under förslag 8 ovan, samt det finska prioriteringsprojektet «Achieving the World's Smoothest Cross-Border Mobility and Daily Life Through Digitalisation». I projektet vil man främja gränsöverskridande digital hälso- och omsorgstjänster, bl.a. eReceipt och digitala patientjournaler i Norden och de baltiske länderna.

10. Förstärkt nordiskt samarbete inom psykiatriområdet

Förslaget inkluderade att etablera ett årligt nordiskt toppmöte inom psykiatriområdet, öka kunskapsinsamling och erfarenhetsutbyte om modeller för bästa praxis på området.

Ministerrådet har etablerat en nordisk arbetsgrupp för psykisk hälsa. Expertgruppen har ansvar för ett kontinuerligt nordiskt samarbete om insatser för personer med psykiska lidelser och har i överenskommelse med ämbetsmannakommittén för social- och hälso-politik ambition om att organisera ett nordiskt toppmöte vart annat år. Arbetsgruppens mandat gäller fram till och med december 2023, och arbetsgruppen fortsätter med ett särskilt fokus på barn och unga, samt självmordsförebyggande och social ojämlikhet i mental hälsa. På nätverksmötet i oktober 2023 vil gruppen arbeta med att identifiera och diskutera graden av stigma förbundet med psykisk sjukdom och sårbarhet, samt hur dessa stigma kan förebyggas. Arbetsgruppen har därutöver tagit initiativ till att ta fram en situationsanalys om självmordsförebyggande i Norden genom ett projekt som leds av Dansk Forskningsinstitut for Selvmordsforebyggelses (DRISP). Rapporten kommer både presentera ent överblick över självmordsstatistik, riskgrupper och skyddsfaktorer i de olika länderna samt fokusera på hur länderna arbetar med självmordsförebyggande och härutifrån förmedla metoder och praxis som värderas att vara speciellt användbara. Rapporten förväntas att publiceras i december 2023.

Det senaste nordiska toppmöte för psykisk hälsa organiserades på temat "Collaboration and Co-production in mental health" den 23 mars 2023 i Reykjavik.

11. Utvidgat mandat för samarbete inom hälsoberedskap

Här föreslogs att utvidga mandatet för den existerande hälsoberedskapsgruppen (Svalbardgruppen) till att inkludera alla aspekter inom ramen för ett nordiskt hälsoberedskapssamarbete.

Social- och hälsoministrarna godkände ett utvidgat mandat för hälsoberedskapsgruppen (Svalbardgruppen), som trädde i kraft 1 januari 2017. I förbindelse med detta har Svalbardgruppen utarbetat ett strategiskt ramverk som fastlägger ramarna för Svalbards-gruppens arbete för de nästa fem till tio åren. Ramverket godkändes av ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik i september 2017. Svalbardgruppen ska bidra till att säkra en effektiv krishantering inom hälso- och socialområdet i Norden. Samarbetet ska kännetecknas av effektivitet, tillit, flexibilitet och ömsesidigt lärande. Svalbardgruppen ska bidra till att se på områden av gemensamt nordiskt intresse för att öka inflytandet på internationella nivå. Gruppen ska också säkra en god sammankoppling mellan hälso -och socialområdet när det gäller krishantering.

Ett centralt fokus för Svalbardgruppens arbete de senaste åren har varit den pågående coronakrisen och flyktingsituationen i förbindelse med krigen i Ukraina där man bland annat ser på hur man kan lära av varandras erfarenheter med olika åtgärder och strategier, samt på hur man kan samarbeta närmare på nordisk nivå under pandemier och under framtida hälsokriser. Svalbardgruppen arbetar på att utveckla en mekanism för delning av situationsbilder på hälso -och socialområdet i Norden.

I regi av Svalbardgruppen har det redan utvecklats en nordisk mekanism för behandling av brännskador för att på bästa sätt utnyttja Nordens samlade kapacitet om det skulle uppstå en alvarlig brandolycka i Norden. Denna mekanism trädde i kraft i januari 2019.

12. Utvidgat nordiskt läkemedelsamarbete för högre kostnadseffektivitet och bättre säkerhet.

Här föreslogs att etablera ett gemensamt apotek för ovanliga läkemedel och utökad samarbete om sällsynta läkemedel samt genom ökat informationsutbyte om inköpsavtal och om tillämpningen av nya läkemedel.

Social- och hälsoministrarna beslutade under våren 2017 att formalisera en nordisk arbetsgrupp för informations -och erfarenhetsutbyte kring pris och subsidier på läkemedelsområdet. Syftet med att formalisera gruppen är att fastlägga ramar för information -och erfarenhetsutbyte mellan nordiska myndigheter för prissättning av läkemedel. Fokus ska ligga på tema från hele kedjan, från Horizon-scanning till distribution.

2020 fick gruppen ett reviderat mandat för perioden 2021–2024, där försynings säkerhet, miljöfrågor och läkemedelsproduktion ingår. Arbetsgruppen har tre så kallade workstreams (price comparisons, risk-sharing agreements and availability of medicinal products). Ytterligare en undergrupp om "security on supply/preparedness (Industrial and non-industrial production of critical medicines and collaboration in the Nordic Countries) är fortsatt under utarbetande.

Ett intentionsavtal mellan Danmark och Norge, med önskan om gemensamma prisförhandlingar på utvalda läkemedel, undertecknades av hälsoministrarna i Danmark och Norge i september 2018. Island har senare anslutit sig till avtalet och resten av Norden är inviterade till att göra det samma. I januari 2022 blev en andra gemensamma nordiska anbudsrundan genomförd där miljökrav inkluderades.

Utöver detta har ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik vid flera tillfällen diskuterat problematiken som berör olika krav på märkning av läkemedel och olika språkrav för bipackssedlar. De nordiska hälsoministrarna överlämnade ett brev till EU-kommissionen den 10 juli 2019 där det framgår att de nordiska ministrarna önskar flexibilitet i kraven till bipackssedlar, så att det också ska vara möjligt att enbart använda elektroniska bipackssedlar, som kan göra marknadsföring och information om läkemedlet enklare för mindre språkområden. Problematiken diskuterades också på ett särskilt seminarium under det isländska ordförandeskapet i oktober 2019. Under hösten 2022 fortsatte dialogen med EU-kommissionen kring bipackssedlar i samband med ämbetsmannakommitténs möte i Bryssel.

13. Nytt nordiskt tjänstemannautbyte (pilotprojekt)

Här föreslogs att stärka det existerande avtalet om tjänstemannautbyte genom ett tillägg om kortare utbyten för tjänstemän som arbetar med hälsofrågor på de relevanta departementen.

Social- och hälsoministrarna har gått vidare med ett pilotprojekt om tjänstemannautbyte där kortare utbyte kan ingå för tjänstemän från de berörda departementen. Pilotprojektet inleddes i september 2015 och utvärderades med positiva resultat hösten 2016. Projektperioden har därmed blivit förlängd flera gånger, senast i juni 2022. Sekretariatet undersöker möjligheterna för en mer permanent lösning.

14. Nordiskt samarbete om nationella experter i EU-kommissionen

Här lyftes behovet för ett informellt samarbete om placering av nationella experter i EU-kommissionen inom social- och hälsoområdet för en bättre användning av ländernas resurser.

Social- och hälsoministrarna beslutade i mars 2017 om att utväxla kontaktupplysningar på relevanta nationella experter och nordiske funktionärer i EU-kommissionen mellan de berörda nordiska departementen. Huvudsyftet är att underlätta och uppmuntra departementtjänstemän till att skapa nätverk med EU-kommissionen. I oktober 2022 organiserades ämbetsmannakommitténs möte i Bryssel för att diskutera aktuella frågor och EU samarbete inom hälso- och socialsektorn. Det informella nordiska nätverket för internationella chefer på social- och hälsodepartementen möttes också i Bryssel i förbindelse med mötet.

1.2 Patientsäkerhet och mobilitet: Tillsynsinformation och Arjeplogavtalet

I mars 2017 godkände Ministerrådet en ny revision av den nordiske överenskomsten om en nordisk arbetsmarknad för vissa yrkesgrupper inom hälsoväsendet och för veterinärer, det så kallade Arjeplogavtalen (godkänd av social- och hälsoministrarna 2015), vilket innebär att nya beslut om utbyte av tillsynsinformation ska inarbetas i avtalet. Det reviderade avtalet undertecknades den 11 december 2018 i Stockholm och trädde i kraft den 1 februari 2020.

Nordisk grupp för hälsopersonal (NGH) arbetar för en effektiv och ändamålsenlig informationsutväxling mellan de nordiska länderna, inklusive utväxling av tillsynsinformation. Syftet är att tillvarata patientsäkerhet och i största möjliga grad motverka onödiga gränshinder mellan de nordiska länderna. Arbetsgruppen ska utbyta information om reglerade sjukvårdsyrken i de olika länderna och ha god kännedom om de nordiska ländernas utbildnings-, behörighets- och andra behörighetskrav.

Under 2022 lyftes frågor som behandling av ansökande med utbildning från Ukraina och ansökare med flyktingstatus, Brexit och möjliga övergångsordningar för sökande med utbildning från Storbritannien samt mottagande och varslingar inom den europeiska inre marknadens informationssystem (IMI):

1.3 Etablering av en nordisk utbildning kring smittskydd och sjukhushygien

Social- och hälsoministrarna etablerade en nordisk utbildning i smittskydd och sjukhushygien 2019. Göteborgs universitet har fått uppdraget som utbildningsinstitution. Kompetenshöjning inom smittskydd är en central åtgärd för att förebygga spridning av smittsamma sjukdomar och antimikrobiell resistens. Utbildningen kan tas på deltid och magisternivå och löper över två år.

På uppdrag från ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik etablerades det i september 2022 ett nätverk för smittskydd och hygien, som förvaltas av Göteborgs universitet. Syftet är att stärka nätverket mellan de som arbetar med smittskydd och hygien i Norden i olika professioner, inklusive läkare, sjuksköterskor, veterinärer, biomedicinska analytiker, biologer, med flera.

Bilaga 2: Nordiskt samarbete på socialområdet

2.1 Strategisk genomlysning på socialområdet (Årnassonrapporten)

Under 2018 fick ÅK-S utarbetat en strategisk genomlysning av socialområdet: *Viden der virker i praksis – styrket nordisk samarbejde på socialområdet*. Genomlysningen presenterade totalt 14 förslag till hur det nordiska samarbetet på socialområdet kunde stärkas:

Ett mer kunskapsbaserat och efterfrågeorienterat nordiskt samarbete på socialområdet

1. Systematiskt samarbete om kunskap och insatser som fungerar på socialområdet
2. Ett mer efterfrågeorienterat samarbete
3. Utveckling av de organisatoriska strukturerna

Centrala teman för nordiskt samarbete på socialområdet

4. Social innovation
5. Sociala investeringar och förebyggande
6. Sociala insatser med fokus på brukaren
7. Frivilliga organisationer

Stärkt nordiskt samarbete om barn och unga, utsatta vuxna, äldre och människor med funktionsnedsättning

8. Utsatta barn och unga
9. Utsatta vuxna
10. Äldre
11. Personer med funktionsnedsättning

Sociala insatser i ett bredare perspektiv

12. Bostads- och socialpolitik
13. Glesbefolkade områden
14. Det internationella samarbetet

Nedan redogörs förslag för förslag hur det arbetas med de olika förslagen sedan 2018. De nyaste initiativen under varje förslag står överst. Under varje förslag redogörs dessutom för eventuella delar som fortsatt avvaktar sektorns diskussion/initiativ.

Status på arbetet med de 14 förslag

Förslag 1 - Systematiskt samarbete om kunskap och insatser som fungerar i praxis

Socialektorn har disponerat totalt 1 200 000 DKK till initiativ om *'Virksomme indsatser – vidensopbygning og mulig vidensplatform'*. Initiativet ska bidra till att stärka kunskap

som fundament för utveckling av nya sociala insatser genom att ge en överblick över olika förhållningssätt till kunskap och på så sätt förbättra möjligheterna att lära av varandra. Satsningen bygger på tidigare kartläggning av kunskap inom det sociala området. Satsningen löper till och med 2022 och resultaten förväntas presenteras under tidig höst 2023.

Totalt har 1 100 000 DKK beviljats till ett nordiskt initiativ för att sammanfatta kunskap om effektiva insatser för ungdomars inkludering. Kunskapssammanfattningen ger en översikt över insatser som visat sig vara effektiva för inkludering och för vägen in i samhället. Fokus i arbetet är ungdomar i åldrarna 13 till 29 år. Kunskapssammanfattningen publicerades och diskuterades i samband med ministermötet i mars 2022, och presenterades vid avslutningskonferensen i september 2022.

Förslag 2 – ett mer efterfrågeorienterat samarbete

I samband med framtagande av samarbetsprogrammet för perioden 2022–2024, förberedelserna av funktionshinderprogrammet 2023–2027 och i de pågående förberedelserna inför samarbetsprogram 2025–2030 inbjuds centrala nationella aktörer att bidra med input om hur det nordiska samarbetet inom det sociala området bör prioriteras. Likaså har flera nätverk och arbetsgrupper initierats under det senaste året som direkt härrör från nationella aktörers önskemål om nordiskt socialt samarbete. Till exempel det nordiska nätverket för socialtjänst för medborgare med komplexa behov, det nordiska nätverket för barnets första tusen dagar och det nordiska nätverket för fysisk aktivitet.

Vid Nordiskt välfärdsforum, som Nordens välfärdscenter fått i uppdrag att arrangera vart annat år - och nu senast i Reykjavik i juni 2023, möjliggörs förmedling av nordiska resultat och dialog mellan nationella aktörer inom social- och hälsoområdet.

Förslag 3 - Utveckling av organisationsstrukturer

Rapportens förslag 3 ingår förslag avseende sektorns institution Nordens Välfärdscenter och de två statistiska kommittéerna Nordisk Medicinalstatistisk Kommitté (NOMESCO) och Nordisk Socialstatistisk Kommitté (NOSOSKO).

Nordens Välfärdscenter fick utarbetat ett nytt strategiskt mandat för 2021–2024, som godkändes av social- och hälsoministrarna 2020 och trädde i kraft i januari 2021. NOMESCO/NOSOSKO fick utarbetat ett nytt mandat för 2021–23, som godkändes av ämbetsmannakommittén sommaren 2020 och trädde i kraft den 1 januari 2021. Utvärderingen av NOMESCO-NOSOSKO inleddes 2022 och avslutades sommaren 2023. Mandatet för NOMESCO-NOSOSKO förlängdes till och med 2024 och en arbetsgrupp bestående av nationella tjänstepersoner är tillsatt för att se hur arbetet kan vidareutvecklas i linje med utvärderingens resultat. I detta sammanhang kan förslaget att knyta kommittéernas arbete ännu närmare det sociala området övervägas.

Förslag 4 – Social Innovation

Förslag 4 har fokus på att öka stöd till innovation på socialområdet, bland annat genom ökad samverkan mellan social- och hälsosektorn och växt och klimatsektorn inkl. den nordiska institutionen Nordic Innovation, inom Nordiska ministerrådet, samt att etablera ett Nordiskt socialt innovationspris.

Social- och hälsosektorn har ännu inte initierat initiativ i enlighet med förslaget.

Förslag 5 – Sociala investeringar och förebyggande

Förslaget inkluderar ett förstärkt fokus på att etablera strukturer för förebyggande och tidiga insatser samt helhets- och tvärssektoriella insatser i övrigt.

Ämbetsmannakommittén godkände i inledningen av 2023 mandatet för det nordiska nätverket för barnets första tusen dagar. Nätverket ska utreda vilka satsningar som kan sättas igång för att mycket små barn som växer upp i utsatta familjer får samma möjligheter att växa upp som andra barn i Norden. Satsningen är tvärssektoriell och ser till hela familjens behov av stöd, inklusive välfärdssystemets samarbete för att tillhandahålla detta.

I slutet av 2022 godkändes mandatet uppdraget för det nordiska nätverket för samordning och strukturering av sociala tjänster för medborgare med komplexa behov. Nätverket ska utveckla kunskap och utbyta erfarenheter om hur välfärdssystemen bättre kan samverka korsvis kring insatser för medborgare med komplexa behov och på så sätt förhindra att denna målgrupp "faller mellan två stolar".

I slutet av 2021 godkändes projektet "Systematisk kartläggning av erfarenheter av sociala investeringar över Norden". Screeningen görs av VIVE och ska även identifiera de viktigaste strukturella hindren för spridningen av sociala investeringar i Norden, samt ange parametrar som kan stödja sociala investeringar. Projektet ska resultera i ett antal rekommendationer för det fortsatta arbetet med att utöka sociala investeringar för de nordiska länderna. Slutligen ska rapporten från projektet presenteras på en konferens den 14 november 2023 (<https://vive.nemtilmeld.dk/103/>).

Förslag 6 - Sociala insatser med fokus på brukaren

Förslaget omfattar stärkt nordisk fokus på att arbeta med och för mer brukarinvolvering inom sociala insatser.

Ämbetsmannakommittén har under 2019 avsatt medel för att fortsätta arbeta med temat brukarengagemang. NVC har genomfört arbetet och vid ett seminarium i november 2022 lanserades den nordiska rapporten om brukarinvolvering. Rapporten är en

kartläggning av erfarenheter av brukarengagemang i de nordiska länderna. Ämbetsmannakommittén fick ta del av rapportens resultat vid sitt första möte 2023.

Projektet "Social isolering och ensamhet under covid-19-pandemin", vars slutrapport som ämbetsmannakommittén också fick presenterat vid mötet i februari 2023, innehöll också lärande exempel från de nordiska länderna om brukar- och peer-involvering.

Brukarinvolvering är också ett centralt inslag i det pågående projektet: "Konsekvenserna av Coronakrisen – barn och ungas rätt att bli hörda". Status för detta projekt kommer att presenteras vid ämbetsmannakommitténs möte i september 2023.

Förslaget innehåller dessutom några konkreta rekommendationer kring vidareutveckling av brukaranpassade tjänster, bättre involvering av brukarens perspektiv i egna ärenden och myndighetsbeslut samt etablerandet av nordiskt nätverk kring brukarinvolvering, som ännu inte behandlats

Förslag 7 - Frivilliga organisationer

Förslaget fokuserar på att stärka det nordiska samarbetet med civilsamhällets organisationer på det sociala området.

Arbetet med frivilligorganisationer är ett av de övergripande perspektiv som samarbetsministrarna beslutat ska generellt prägla Nordiska ministerrådets arbete och ingår därmed i flera pågående och nya initiativ under handlingsplanen för Vår Vision 2030.

Samarbetsministrarna beslutade också vid budgetuppgörelsen för 2024 att avsätta 10,5 miljoner DKK för frivilliga organisationer och föreningar. Av detta är 1 miljon DKK avsatt för nätverksträffar, konferenser, kunskapsdelning med mera.

Social- och hälsosektorn beviljade 2022 300 000 DKK för genomförandet av en nordisk debattstafett för civilsamhället. Projektet går ut på att hålla en civilsamhällesdebatt på var och en av de fem nordiska demokratifestivalerna/folkmötena med fokus på ungdomars deltagande, rättigheter och demokratisering. i stort sett.

Social- och hälsosektorn beviljade 2022 dessutom 1 793 000 DKK för upprättandet av en nordisk plattform för civilsamhällets organisationer inom social- och hälsoområdet. Plattformen ska stärka utbytet av kunskap och erfarenheter mellan organisationer och länder. Det civila samhällets organisationers perspektiv kommer löpande att ingå i ämbetsmannakommitténs övriga arbete.

Ett toppmöte för det civila samhället arrangerades 2021.

Förslag 8 - Utsatta barn och unga

Förslaget syftar till att stärka nordiska barn och ungas levnadsvillkor och rättigheter.

Arbetet med barn och unga är ett av de övergripande perspektiv som samarbetsministrarna har beslutat att generellt ska präglade arbetet i Nordiska ministerrådet. Barn- och ungdomsperspektivet ingår alltså i flera pågående och nya insatser under handlingsplanen.

På social- och hälsoministrarnas möte i mars 2023 diskuterade ministrarna psykisk utsatthet, social isolering och ensamhet bland unga vuxna och beslutade att ge ämbetsmannakommittén i uppdrag att konkretisera hur ytterligare arbete kan göras för att öka andelen utsatta unga, som komma in i utbildning och/eller anställning och minska andelen unga i "utanför". Diskussioner kring uppföljning pågår.

I budgetförslaget för 2024 avsattes upp till 1 miljon DKK för att genomföra ett projekt om barnfattigdom och social utslagning i Norden, efter förhandlingarna med Nordiska rådet. Projektet förbereds för närvarande och kommer att genomföras 2024.

I ämbetsmannakommitténs regi har två nya nordiska nätverk etablerats 2023 som tar upp utsatta barns och ungas livsförhållanden: "Nätverk för barnets första tusen dagar" och "Nätverk för socialtjänst för medborgare med komplexa behov".

Social- och hälsosektorn avsatte 2021 medel till projektet "Konsekvenser av Coronakrisen - barn och unga har rätt att bli hörda". Projektet fokuserar på barns rättigheter och innefattar dels att avslöja metoder och erfarenheter av barns och ungas engagemang under coronakrisen, dels konkreta tester av ungas engagemang i själva projektutvecklingen.

Under Danmarks ordförandeskap 2020 initierades projektet "Nordisk ungdom i hållbara samhällen". Projektet har bl.a. ett spår som handlar om ungas psykiska välbefinnande. Projektet har precis avslutats hur resultaten kan tas vidare för närvarande.

Förslag 9 - Utsatta vuxna

Förslaget syftar till att stärka det nordiska samarbetet kring inkludering och förebyggande av ytterligare marginalisering av utsatta vuxna. Det civila samhället lyfts fram som en viktig aktör i detta.

Nordiskt toppmöte för civilsamhället hölls i oktober 2021. Som en uppföljning av toppmötet beslutade ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik att etablera en plattform för civilsamhällets organisationer inom det sociala området. Plattformen är under projektledning av tankesmedjan/Tænketanken Mandag Morgen och Center for Frivilligt Socialt Arbete i Danmark. Etableringen bidrar till att uppfylla förslaget att arbeta med förebyggande av marginalisering och erfarenhetsutbyte om effektiva åtgärder för utsatta vuxna via civilsamhällets organisationer.

Det har ännu inte igångsatts initiativ i förhållande till förslaget om att ett tvärsektorielt samarbete inleds med arbetslivssektorn och jämställdhetssektorn med fokus på att undersöka möjligheten för utsatta vuxna att komma in på arbetsmarknaden, där män anses särskilt utsatta på grund av lägre utbildningsnivå än kvinnor.

Förslag 10: Äldre

Förslaget fokuserar på äldres levnadsvillkor i allmänhet, samt att arbeta med konsekvenserna av befolkningsgruppernas allmänna åldrande, att de unga flyttar från landsbygden och lämnar de äldre kvar, samt det faktum att samhällets kostnader för äldreomsorgen ökar hela tiden.

Det arbetas fortsatt med välfärdsteknologi och kunskapsdelning i demensnätverket i Nordens Velfärdsceners regi.

Under 2021 har social- och hälsosektorn även avsatt medel till ett projekt i samarbete med jämställdhetssektorn, som undersöker nordiska hbtqi-äldres livsvillkor, inklusive deras erfarenhet av att få relevant hjälp och stöd från vården.

I oktober 2022 beviljades medel till projektet "Arbetar för att förebygga demens i Norden". Projektet syftar till att stärka det nordiska samarbetet och säkerställa ett kunskapsutbyte om förebyggande arbete mot demens. Projektet kommer att behandla kunskapsläget samt utformning och operationalisering av policyn i de nordiska länderna.

Integrerad vård och omsorg på distans, det så kallade iVOPD-projektet (se även tidigare avsnitt inom hälsoområdet) tar också upp problemet med kompetens och arbetskrav i glesbygden, där bland annat många äldre behöver vård och omsorg.

Förslag 10 innehåller också element för att stärka det nordiska samarbetet för att skapa mer flexibla boendeformer för äldre och deras behov, samt att etablera ett nordiskt nätverk för kunskapsdelning om effektiva åtgärder för rekrytering och behålla personal till vården och omsorgen. vårdsektorn. Dessa förslag har ännu inte behandlats.

Mer generellt kring äldrefrågorna har Nordens välfärdscenter (NVC) ett äldreteam som samverkar inom områdena välfärdsteknologi, demens samt kost och fysisk aktivitet för äldre. NVC koordinerar också det nordiska demensnätverket, som arbetar för att bidra till bättre kvalitet, säkerhet, mer innovation och ökad kunskap inom området.

Inom ramen för projektet "Kost och fysisk aktivitet hos äldre vuxna i Norden" genomförde NVC webinarier "Strategier och strukturer för hälsofrämjande måltider och

fysisk aktivitet hos äldre vuxna i Norden” den 25 januari 2023.

NVC koordinerar också ett nordiskt nätverk för åldersvänliga städer och kommuner som är med i Världshälsoorganisationens (WHO) globala nätverk *Age-friendly cities and communities (AVCC)*. Det globala nätverket ger medlemmarna en möjlighet att utbyta erfarenheter och lära sig av varandra.

I oktober 2022 arrangerade NVC ett arbetsseminarium om äldreråd i Norden. I samtliga nordiska länder finns äldreråd eller pensionärsråd som arbetar specifikt med frågor som berör äldre vuxna. Seminariets program innehöll presentationer om lagstiftning och organisering av äldreråd, inflytande och utmaningar samt förslag för aktiviteter och teman för ett fortsatt nordiskt samarbete. Arbetsseminariet ordnades på initiativ av Danske Ældreråd, i samarbete med NVC.

NVC har under det senaste året också publicerat följande rapporter som bidrar till mer kunskap om äldres vuxnas välfärd i Norden:

- [The impact of the COVID-19 pandemic on social isolation and loneliness – A Nordic research review](#) (2022),
- [Reducing social isolation and loneliness during the COVID-19 pandemic – Examples of promising practice from the Nordic countries](#) (2023),
- [Brukarinflytande i Norden – En kunskapssammanställning om metoder och effekter inom välfärdssektorn](#) (2022).

Förslag 11: Personer med funktionsnedsättning

Förslaget innebär ett ökat fokus på tillgänglighet, utbildning och sällsynta funktionsnedsättningar.

Funktionshinderrådet har tagit fram ett nytt samverkansprogram för perioden 2023–2027. Programmet har tre fokusområden: mänskliga rättigheter, delaktighet och fri rörlighet.

Under 2023 har fokus varit på tillgänglighet, bland annat antogs [ministerdeklaration om digital tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning](#) vid ministermötet.

Som en del av funktionshinderprogrammet har man beslutat att hålla ett årligt toppmöte för unga med funktionsnedsättning. Toppmötet ska ta upp de behov som unga kan ha inom till exempel utbildning, arbetsliv, sociala gemenskaper och mycket mer. Det första mötet kommer att hållas i oktober 2023. Under programperioden ska statistik också utarbetas inom fyra områden: Diskriminering, utbildning, arbetsliv och tillgänglighet som svarar på rekommendationerna från granskningen.

I april 2023 hölls ett expertseminarium om statistik och studenter med funktionsnedsättning. För mer information om det nordiska funktionshindringsarbetet se avsnitt 3 i redogörelsen.

Varje år anordnar Funktionshinderrådet även ett nordiskt side event i samband med FN:s statspartsmöte för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) i FN:s huvudkvarter i New York. Temat 2023 var *“Co-creating digital solutions for persons with disabilities – Policies and strategies for tomorrow’s digital challenges”* som fokuserade på strategier och policyutveckling av tillgängliga digitala tjänster.

Förslag 12 – Bostads- och socialpolitik

Förslaget handlar om ett ökat fokus på utsatta medborgares möjligheter att skaffa sig adekvata bostäder trots stigande boendekostnader, framför allt i städerna.

Det föreslås även etablera ett nordiskt samarbete på ministernivå kring bostads- och socialpolitik med fokus på exempelvis bostadssociala insatser, gemensamma nordiska standarder för tillgänglighet, boende för utsatta, hemlösa och medborgare med funktionsnedsättning, kunskapsdelning om byggkostnader med mera. Det har inte utarbetats några insatser inom detta förslag.

Förslag 13 -Glesbefolkade områden

Förslaget fokuserar på att stärka insatserna för att förbättra livsmöjligheter för medborgare som bor i glesbygd i Norden, bland annat med fokus på att kompensera för de färre socialtjänsten, vårdpersonalen och utbildnings- och sysselsättningserbjudandena i områdena.

EK-S har sedan 2021 medfinansierat projektet *“Not just a green transition”*. Projektet undersöker hur olika befolkningsgrupper och områden påverkas av klimatanpassningsåtgärder.

EK-S beslutade vid EK-S 21/1 att anslå 1 000 000 DKK till insatser ang. glesbygd:

- *Nätverk för nationella kommunorganisationer*. Arbetet har påbörjats i Kommunernas Landsorganisations (KLs) regi under rubriken "Mapping the use of work demand-saving technology in the Nordics" 2022.
- *WISPA – Welfare Institutes in Sparsely Populated areas* – WliSPA-rapporten presenterades vid ett webbseminarium i juni 2022.
- *Bostadssituationen i glesbefolkade områden* – resultatet av arbetet presenterades i juni 2022.

Som en del av Sveriges ordförandeskap 2018 startades projektet Vård och omsorg på distans (VOPD) som skulle utreda möjligheter till digitala lösningar för att säkerställa vård och sorg för medborgare i glesbygd. Fortsättningsprojektet integrerad vård och omsorg på distans iVOPD avslutas med en slutkonferens i november 2024.

Förslag 14 – Internationellt samarbete

Förslaget handlar om att stärka det nordiska samarbetets blick utåt och att inspireras och vägledas av de initiativ och diskussioner som pågår i till exempel EU, OECD och FN-organisationerna. Det rekommenderas också att dessa plattformar i allt högre grad används för att främja det nordiska välfärdssystemet.

I samband med initiering av nya nordiska satsningar, avtäckande av problem och sökandet efter effektiva insatser tar social- och hälsosektorn hänsyn till pågående insatser och perspektiv från EU och andra organisationer. Till exempel hölls i samband med ämbetsmannakommitténs höstmöte i Bryssel 2022 ett möte med olika EU-delegationer om frågor av gemensam relevans.

Dessutom håller sig ämbetsmannakommittén uppdaterad om WHO:s arbete kring "Wellbeing Economy", vilket kan bidra aktivt till det förebyggande perspektivet i sektorns arbete med utveckling av den sociala sektorn. Under 2023 beviljades medel till att etablera ett nordiskt nätverk kring Wellbeing Economy. Dessutom deltar sektorn i internationella konferenser anordnade av WHO.

Funktionshinderrådet har strukturerat samarbetet med FN kring arbetet med konventionen om rättigheter och personer med funktionsnedsättning (CRPD) och håller ett årligt sidoevenemang på konferensen för de stater som är parter i FN (COSP).

Sektorn bidrar årligen till den europeiska socialtjänstkonferensen bland annat genom att planera sidoevenemanget "Nordic Day". NMRS deltar i konferensen för att uppdatera sig om policyutvecklingen inom området inom EU.

EK-S bidrar årligen till European Social Service Conference bland annat med planläggning av sideevenemanget "Nordic Day". NMRS deltar i konferensen för att uppdatera sig på politikutvecklingen på området indenfor EU.

2.2 Nordiskt nätverk om långvariga konsekvenser av sexuella övergrepp i barndomen

Ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik etablerade 2017 ett nordiskt nätverk om långvariga konsekvenser av sexuella övergrepp. Nätverket bildades i förbindelse

med social- och hälsoministrarnas behandling av Nordiska rådets rekommendation *”Senskader etter seksuelle overgrep i barndommen”* (rek. 13/2015 – A 1645 / velferd). Syftet med nätverket är att stärka insatser för vuxna som har varit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen, bland annat genom att vara ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan centrala aktörer i Norden och för nytt nordiskt samarbete där det är relevant. Mandatet har förlängts till och med 2024. Nätverket omfattar myndigheter, offentliga institutioner och frivilliga organisationer.

2.3 Nordens välfärdscenters verksamhet

Nordens Välfärdscenter (NVC) driver samarbetsinitiativ på social- och folkhälsoområdet. På uppdrag från samarbetsministrarna driver NVC dessutom en *clearing central* på integrationsområdet, som ska understödja nordiskt samarbete inom området. NVC arbetar med följande överordnade verksamhetsområden: Barn och ungas levnadsvillkor, folkhälsoarbete, funktionshindersarbete, välfärdsteknologi och distanslösningar inom vård och omsorg, aktivt och hälsosamt åldrande i Norden samt nordisk samverkan för integration. En uppsummering av NVC:s insats i 2022 framgår av institutionens årsrapport som kan läsas [här](#).

NVC har ett strategiskt mandat för perioden 2021–2024. I mandatet framgår att NVC:s kärnuppgift är att utgöra en plattform för samarbete mellan de nordiska länderna och Färöarna, Grönland och Åland på social- och folkhälsoområdet. Huvudsyftet är att bidra till ländernas nationella utvecklingsarbete genom att stödja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan länderna, och genom att utveckla ny nordisk kunskap. Mandatet tydliggör att NVC:s primära målgrupp är tjänstepersoner i departement och nationella myndigheter i Norden.

Under 2022–2023 har NVC speciellt fokus på hur pandemin har påverkat sårbara grupper som barn och unga, äldre, personer med funktionshinder och personer med invandrar och flyktingbakgrund. I tillägg har NVC fortsatt att arbeta med kunskap och erfarenhetsutbyte på områden som demens, välfärdsteknologi och alkohol- och drogproblem.